

Strid om aldersgrensen for dommere

Regjeringen har foreslått å heve aldersgrensen for statsansatte fra 70 til 72 år. Dette skal imidlertid ikke gjelde for dommere, noe både Domstolsadministrasjonen og Dommerforeningen tidligere har vært enige om. Nå har imidlertid dommerforeningen snudd og mener at aldersgrensen for dommere bør være den samme som for øvrige statsansatte.

Historikk om særaldersgrensene

VI OVER 60 har flere ganger omtalt reglene om særaldersgrensene for visse yrkesgrupper innen offentlig sektor. Tidligere var det pliktig avgang ved oppnådd særaldersgrense, men noe av det siste regjeringen Solberg gjorde i 2021, var å endre aldersgrenseloven, slik at de som omfattes av loven ikke lenger plikter å fratre før de oppnår den alminnelige særaldersgrensen på 70 år.

Særaldersgrensene på 60, 63 og 65 år finnes fortsatt, men da slik at plikten til å fratre ved den aktuelle særaldersgrensen er opphørt. Man kan altså fortsatt fratre med alderspensjon ved den aldersgrensen som gjelder for stillingen, men dette er nå frivillig. Tilsvarende endring ble gjort gjeldende for kommunal sektor fra 1. januar 2022.

Det hører med til historien at Solberg-regjeringen på slutten av sin regjeringsperiode i 2021 også ønsket å heve den alminnelige særaldersgrensen på 70 år til 72 år. Dette forslaget ble imidlertid raskt skrinlagt av Støres regjering. Tidligere Arbeids- og inkluderingsminister Hadia Tajik uttalte 19. november 2021 at «både Sysselsettingsutvalget og eit stort fleirtal av høyringsinstan-

sene var imot dette forslaget. Då høyrer me på dei og legg det vekk.»

Ved pensjonsforliket i Stortinget 29. februar 2024 snudde imidlertid regjeringen og det ble avtalt at den alminnelige særaldersgrensen for statsansatte og andre medlemmer av Statens pensjonskasse skal økes fra 70 år til 72 år og dermed harmoniseres med 72 års grensen i arbeidsmiljøloven. Avtalen omfatter blant annet politi og brannmannskap, men ikke dommere.

Endringene i 2021 og 2024 gjaldt ikke ansatte i Forsvaret, som fortsatt pliktet å fratre ved første månedsskifte etter at de fylte 60 år. Regjeringen og partene i offentlig sektor er imidlertid i januar 2025 blitt enige om at også ansatte i Forsvaret skal, om de ønsker det, kunne velge å fortsette å arbeide etter fylte 60 år. De vil dermed også omfattes av den alminnelige aldersgrensen på 72 år når den blir vedtatt av Stortinget.

Når det gjelder dommere, foreslår regjeringen at dagens aldersgrense på 70 år ikke heves. Begrunnelsen er at dommerne står i en særstilling som uavsettelige embetsmenn som er helt uavhengige og som har betydelig makt i sin embetsutøvelse. Videre mener regjeringen at det er begrensede muligheter for å tilrettelegge etter individuelle behov på grunn av alder hos dommere.

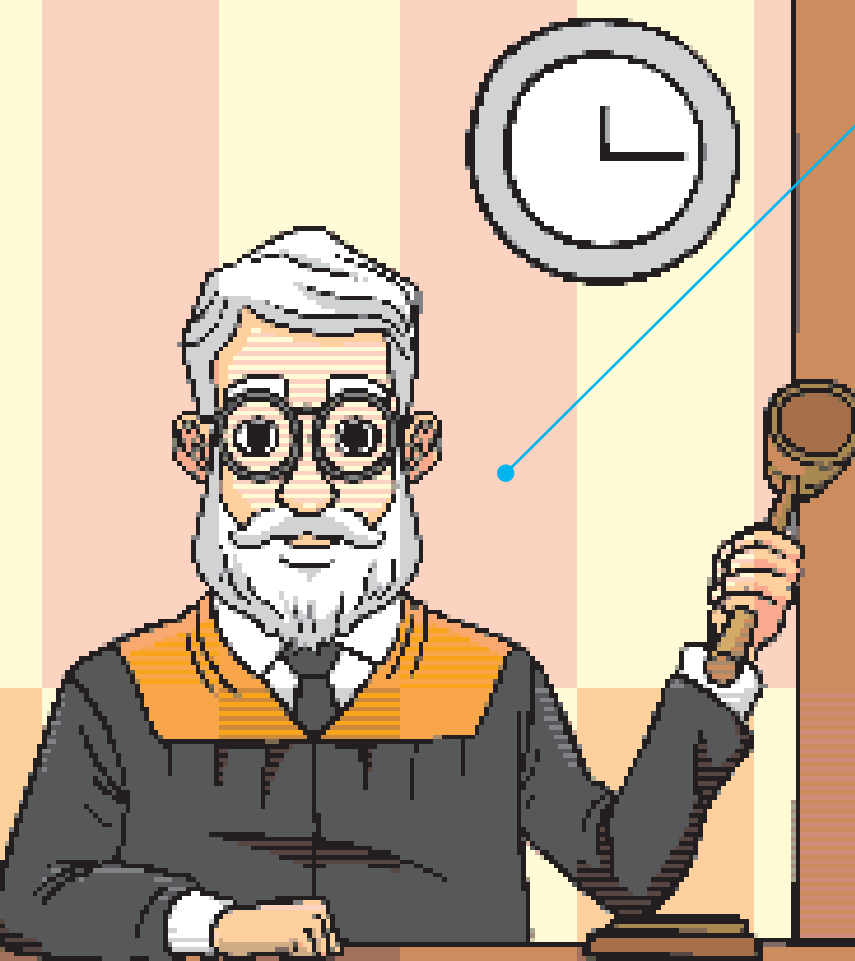
Dommerforeningen ønsker heving av aldersgrensen

Dommerforeningen var i 2021 enig i at deres aldersgrense ikke burde heves til 72 år, og skrev den gang i sin høringsuttalelse at «Dommere utøver stor makt i stillinger der de av tvingende konstitusjonelle grunner skal

**ERIK RÅD
HERLOFSEN**

Advokat med arbeidsrett som sitt spesialfelt. Var medlem av Statens seniorråd fra 2004–2017. Partner i advokatfirmaet Helmr AS.

LIKHET FOR LOVEN.
Dommerforeningen
mener at alders-
grensen for
dommere bør være
den samme som for
øvrige statsansatte.

være helt uavhengige. Overprøving både av saksbehandling og avgjørelsen i saken må skje ved anke. Det er derfor særlig viktig for det rettssøkende publikum at dommerne har sin fulle kognitive kapasitet og arbeidskraft for øvrig i behold. Dette kan selvsagt svikte også hos den som er yngre enn 70 år, men jo eldre man blir, desto større er sjansen for svekkelse. En økt aldersgrense innebærer at man oftere vil stå overfor denne problemstillingen. En dommer kan bare avsettes ved dom. Det skal svært mye til før en dommer som ikke selv vil gi seg, kan avsettes på grunn av alderssvekkelse. I tvilstilfeller vil sak neppe bli reist.»

Dommerforeningen har imidlertid nå skiftet mening og leder av Dommerforeningen, sorenskriver Torbjørn Saggau Holm uttalte i april til Rett24 at det nå er et flertall for at Dommerforeningen skal jobbe for at aldersgrensen for dommere bør være den samme for resten av de statsansatte. Når denne nå heves til 72 år, vil altså Dommerforeningen jobbe for at den også skal være 72 år for våre medlemmer, sier Holm.

Han uttalte samtidig at han synes det er bekymringsfullt at regjeringens forslag om å heve den øvre aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år ikke blir sendt på høring. Vi kan ikke se at det skal være noen begrensninger i å tilrettelegge etter individuelle behov på grunn av alder hos dommere – også for dommere gjelder det selvfølgelig en tilretteleggingsplikt, på lik måte som for andre arbeidstakere.

Domstoladministrasjonen går imot dommerforeningen

Domstoladministrasjonen, som har arbeidsgiverfunksjonen for domstolene, er imidlertid ikke enig med Dommerforeningen. Direktør Sven Marius Urke skriver i et brev til stortingskomiteene at dommere er uavsettelige og at det skal svært mye til for å reise sak om avskjed. En slik prosess vil kunne være belastende både for dommeren og arbeidsgiver, og kan svekke tilliten til domstolene.

Domstoladministrasjonen advarer derfor mot en situasjon der man må gjøre individuelle vurderinger av dommers kognitive helse.

Det kan føre til at man i tvilstilfeller kan unnlate å reise sak selv om hensynet til det rettsøkende publikummet taler for det, heter det i brevet. Urke skriver videre at det er begrenset rom for tilrettelegging i dommerrollen. Tilfeldighetsprinsippet og domstolenes krav til uavhengighet gjør at alder og helse i liten grad kan tas hensyn til ved tildeling av saker. Sakene skal gjennomføres innenfor normerte frister, og økt saksbehandlingstid hos enkelte dommere vil kunne påføre parter økte omkostninger.

Domstoladministrasjonen minner videre om at dommere over 70 år fortsatt kan ta på seg juridiske oppdrag utenfor embetet, og viser til at Danmark, som til tross for å ha fjernet generell aldersgrense for statsansatte, fortsatt praktiserer 70-årsgrense for dommere.

Komitébehandling

Tirsdag 6. mai 2025 ble regjeringens forslag behandlet i Arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget, og der fikk regjeringens forslag støtte fra både SV, Sp og Rødt. Dermed ble det den 27. mai 2025 flertall i Stortinget for at dommere fortsatt skal kunne tvangspensjone-

res ved 70. Komiteemedlem Per Olaf Lundteigen (Sp) uttalte til Rett24 at han egentlig støtter dommernes syn og uttalte at vi er prinsipielt for at dommerne skal ha samme aldersgrense som andre i staten. Men så er det slik dommerne nå har fått et særskilt stillingsvern i Grunnloven til fylte 70. Dette var begrunnet i den utviklingen vi har sett i Polen og Ungarn. Dermed ville vi kommet i en situasjon der stillingsvernet for dommere ville være forskjellig om du er under 70, eller mellom 70 og 72. Det ville være uheldig. Så nå får man heller samle seg om å endre Grunnloven, sier Lundteigen, som selv rundet 72 år for noen uker siden.

Bestemmelsen Lundteigen omtalte finner man i Grunnloven paragraf 90, hvor det fremgår at dommere ikke kan avsettes uten etter dom og heller ikke kan forflyttes mot sin vilje.

Kilde: Rett24 – 01.04 og 07.05.2025. Tromsøundersøkelsen – uit.no

KOMMENTAR

Begrunnelsen til Domstoladministrasjonen og flertallet i Arbeids- og sosialkomiteen på Stortinget er lite troverdig. Mange dommere over 70 år benyttes i dag i spesialdomstoler og nemnder og det er intet som tilsier at disse på grunn av sin alder avsier uriktige avgjørelser.

Norge trenger dessuten arbeidskraft og vi lever om lag 25 år lenger nå enn da aldersgrensen på 70 år ble innført i 1917. I tillegg viser utstrakt forskning at en typisk 70-åring i dag er like klar i hodet som en 60-åring var for 20 år siden. Det kan for eksempel vises til Tromsøundersøkelsen som er en stor befolkningsundersøkelse i Tromsø som startet opp i 1974. Forskere følger et stort antall tromsøværing over tid og det er om lag 45.000 personer som har deltatt så langt. Det gjøres en rekke fysiske målinger, og deltakerne svarer på spørsmål om utdanning, helse og livsstil. På denne måten har forskerne blant annet avdekket at folk har blitt friskere i løpet av de siste tiårene. Færre dør av hjerneslag og hjerteinfarkt enn før. Eldre holder seg også klare i hodet lenger enn før.

Det er veldig gledelige nyheter at det ikke bare er fysisk helse som blir bedre, men også kognitiv helse. Aldersgrensene bør derfor heves eller tas bort, også for dommere.